

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.26>

Лимаренко В. І.

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В статті висвітлено порівняльний аналіз експериментального дослідження з проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Проаналізовано визначення поняття «експеримент» у науково-дослідницькій літературі. Встановлено, що на формувальному етапі дослідної роботи в експериментальній групі впроваджувалися запропоновані нами педагогічні умови, з-поміж яких: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; орієнтація на цифровізацію освітнього процесу з наявним «хмарним» методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізації самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Основою для складання завдань стали засади (ключові положення ед'ютейнменту): педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі і глибинному захопленні проблемою, отримання задоволення і утримання стійкого інтересу; гейміфікація освітнього процесу; освітня розвага з акцентом на розвазі та розважальна освіта з акцентом на освіті. Дослідницьку базу становили заклади вищої мистецької освіти України, а саме: Київський університет імені Бориса Грінченка, Рівненський державний гуманітарний університет, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. Проведено початковий та підсумковий зрізи серед респондентів контрольної та експериментальної груп. Досліджено динаміку зростання рівнів методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах. Здійснено обробку отриманих результатів методами математичної статистики, підтверджено ефективність та доцільність впровадження запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Ключові слова: експеримент, порівняльний аналіз, зріз, методична компетентність.

Постійний розвиток науково-дослідної роботи спричиняє модернізацію існуючих форм та методів. Посилюються вимоги також до дисертаційних робіт, особливо в галузі психолого-педагогічних наук, оскільки дані науки утворюють і оновлюють ядро структури сучасної освіти, обґрунтовують зміст, форми, методи навчання і психолого-педагогічної діагностики тощо. Ключовим етапом будь-якого педагогічного дослідження є саме експеримент. На відміну від звичайного спостереження, що може бути підготовчим етапом експерименту в останньому присутній безпосередній вплив дослідника на явище, що вивчається. Проблеми педагогічного експерименту присвячені праці сучасних вітчизняних науковців (О. Олексюк, С. Гончаренко, Г. Ніколаї, С. Сисоева, В. Тушева та ін.). Різним аспектам експерименту як наукового методу дослідження присвячено праці зарубіжних дослідників (Р. Готтсданкер, Дж. Стенлі, Дж. Гласс, Д. Кемпбелл, У. Кокрен та ін.).

Метою статті є висвітлення порівняльного аналізу експериментального дослідження з проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Педагогічний експеримент є ефективним засобом розроблення перевірки ефективності та впровадження інновацій в освітній процес. Удосконалення системи освіти в Україні безпосередньо залежить від процесу експериментування, у ході якого створюється нова освітня практика. За визначенням К. Ягупова, експеримент – це метод емпіричного дослідження, що базується на активному та цілеспрямованому втручанні суб'єкта у процес наукового пізнання явищ та предметів реальної дійсності шляхом створення умов, що контролюються та управляються, які дозволяють встановлювати визначені якості та закономірні зв'язки в об'єкті, що досліджується, та багатократно їх відтворювати, [3, с. 67]. Результати ґрунтовних досліджень проблеми педагогічного експерименту О. Олексюк та В. Тушевої уможливили такі висновки: «Педагогічний експеримент – це метод дослідження, призначений для об'єктивної і доказової перевірки вірогідності педагогічних гіпотез, уточнення окремих висновків теорії, встановлення й уточнення фактів, наслідків, що емпірично перевіряються.» [2, с. 148]. Він дає змогу з'ясувати характер зв'язку між різними компонентами педагогічного процесу, факторами, умовами і результатами педагогічного впливу; перевірити результативність тих або тих педагогічних нововведень; порівняти ефективність різних факторів або змін у структурі процесу і вибрати найкраще їх поєднання для цих умов; виявити необхідні умови для реалізації певного комплексу завдань; знайти особливості перебігу процесу в нових умовах тощо. Цей метод допомагає встановити закономірні зв'язки між явищами не тільки в якісній, а й кількісній формі. Усе це зумовлює відмінність експерименту від спостереження і низки інших методів, які не дають змоги активно створювати дослідницькі ситуації і змінювати їх. Автори виділяють найбільш важливі умови ефективного проведення експерименту: попередній теоретичний аналіз явища, його історичний огляд, вивчення практики з метою

визначення максимально точного поля експерименту і його завдань; конкретизація гіпотези, тобто необхідність експериментального доказу її новизни, відмінності від існуючих точок зору на розглянуту проблему. У цьому сенсі гіпотеза не просто постулює те, що цей засіб покращує результати процесу, а висловлює припущення, що він є одним із низки можливих, що можуть виявитися найбільш ефективним для певних умов; – уміння чітко сформулювати завдання педагогічного експерименту, розробити критерії і показники, за якими вивчатимуться явища, засоби, оцінюватимуться результати.

Завданням нашого дослідження була перевірка ефективності експериментальної методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Перед початком експериментальної роботи було визначено комплекс методичних прийомів, тренінгів, ігрових та цифрово-ігрових творчих завдань, дібрано комплекс музичних прикладів і творчих завдань на запровадження ігрових та цифрово-ігрових технологій, які було покладено в основу експериментальної роботи.

Усього до участі у формульованому етапі експерименту було залучено 106 респондентів, 54 особи – становили контрольну групу, 52 – експериментальну групу здобувачів освітнього рівня «бакалавр» Київського університету імені Бориса Грінченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Формувальний етап експериментального дослідження будувався за трьома логічними блоками, на кожному з яких впроваджувалися методики і технології, спрямовані на перевірку вірогідності певної педагогічної умови успішного формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю засобами ед'ютейнменту обґрунтованої в попередніх розділах дослідження.

За таких обставин на формульованому етапі дослідної роботи в експериментальній групі впроваджувалися запропоновані нами педагогічні умови, з-поміж яких: *стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту в процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; орієнтація на цифровізацію освітнього процесу з наявним «хмарним» методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізації самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту* [1]. Основою для складання завдань стали визначені нами засади (ключові положення ед'ютейнменту): *педагогічна інновація, що полягає в одночасному освітньому процесі і глибинному захопленні проблемою, отримання задоволення і утримання стійкого інтересу; гейміфікація освітнього процесу; освітня розвага з акцентом на розвазі та розважальна освіта з акцентом на освіті.*

Перевірка ефективності запропонованої методики здійснювалася завдяки проведеним вимірюванням, а саме: перед початком формульованого експерименту нами був проведений початковий зріз з метою виявлення рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Діагностика відбувалася в контрольній та експериментальній групах респондентів, що забезпечило об'єктивність одержаних результатів. Після завершення формульованого етапу експерименту було проведена повторне вимірювання з метою виявлення динаміки змін та змоги констатувати ефективність запропонованої методики. Результати початкового зрізу рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту такі: контрольна група: низький рівень – 50,00%, середній – 37,03%, високий – 12,96%; експериментальна група: низький рівень – 46,15%, середній – 38,46%, високий – 15,38%.

Після завершення формульованого експерименту нами був проведений підсумковий зріз з метою визначення остаточного рівня сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та виявлення динаміки зміни рівнів. Необхідно зазначити, що крім остаточного порівняльного зрізу постійно проводився моніторинг стану сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Підсумковий зріз відбувався за тими ж критеріями та компонентами. Таким чином, було здійснено співставлення та порівняння результатів діагностичних зрізів до початку експерименту та після його закінчення, що дало змогу порівняти результати, сформулювати та проаналізувати динаміку змін рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Варто зазначити, що проміжний моніторинг учасників експериментальної та контрольної групи здійснювався протягом всього періоду експерименту, особливо у період проходження студентами практики роботи з вокальними ансамблями. Ми детально порівнювали результати експериментальної групи з контрольною (в якій не передбачалося введення новітньої методики). Результати підсумкового зрізу рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в контрольній та експериментальній групах: контрольна група: низький рівень – 50,00%, середній – 33,33%, високий – 16,66%; експериментальна група: низький рівень – 26,92%, середній – 34,61%, високий – 40,38%.

Результати підсумкового зрізу підтверджують, що експериментальна група після проходження відповідного модифікованого навчання виявила значно кращі показники мотивації до використання ед'ютейнменту, усвідомлення його цінності та ретельного підбору репертуару для вокального ансамблю.

На відміну від контрольної, в експериментальній групі з самого початку наголошувалося на необхідності застосування засад ед'ютейнменту у фаховій діяльності керівника вокального ансамблю. Це спонукало

у респондентів ініціативи до набуття нових педагогічних, психологічних, мистецтвознавчих, інноваційних, спеціальних та методичних знань, вмінь та навичок, що пов'язані не лише з процесом керування вокальним ансамблем, а й в цілому з процесом мистецької освіти.

Контрольна ж група виявила дещо нижчі показники мотивації застосування засад ед'ютейнменту та ретельного добору репертуару для вокального ансамблю у майбутній фаховій діяльності. Причиною цього є спрямованість освітнього процесу на опанування загальних основ формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Важливо констатувати, що студенти експериментальної групи відчували свідому потребу в опануванні засад ед'ютейнменту та мали бажання застосувати його на практиці – у процесі проходження вокально-ансамблевої практики за місцем розподілення та у майбутній фаховій діяльності.

Ми вважаємо, що це є підставою для констатації того, що учасники експериментальної групи після застосованої нами у ході експерименту методики мають глибше уявлення про специфіку та принципи майбутньої фахової діяльності з керування вокальним ансамблем та застосування засад ед'ютейнменту у цьому процесі.

Окрім загальних знань в контексті керування вокальним ансамблем ми досліджували і рівень розвитку певних специфічних умінь майбутнього керівника вокального ансамблю, що є необхідними для його успішної фахової діяльності. Це, зокрема, термінологічна та теоретична обізнаність, репертуарний кругозір, адаптивність, гнучкість та мобільність у роботі з вокальним ансамблем. До початку експериментального дослідження майже ніхто з учасників експерименту не міг правильно розтлумачити визначення поняття ед'ютейнмент та можливості його застосування при роботі з вокальним ансамблем. Підсумковий зріз засвідчив значно кращі результати серед учасників експериментальної групи.

Порівняльний аналіз учасників експериментальної та контрольної груп за даним критерієм свідчить про нижчий рівень результатів учасників контрольної групи. Це проявляється у нижчому рівні термінологічної обізнаності, обмежених знаннях з репертуару для вокального ансамблю порівняно з учасниками експериментальної групи.

Реалізація третьої педагогічної умови (забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю з використанням соціальних мереж) створила сприятливе підґрунтя для успішної комунікації учасників експериментальної групи, незважаючи на всі зовнішні перешкоди та виклики сьогодення. Респонденти експериментальної групи вели активне обговорення фахових проблем, завдань, працювали над створенням ігрових ситуацій у соціальних мережах Facebook, Instagram, створювали колективні бесіди у месенджерах Viber та Telegram, обмінювалися думками під час відеоконференцій Zoom та Google Meet.

Порівняно з контрольною групою, серед учасників експериментальної групи відзначаємо більшу кількість випадків самокритики і прагнення до самовдосконалення. В бесідах та онлайн-конференціях спостерігався активний обмін думками, фахові дискусії, прагнення до урізноманітнення експериментальних завдань та самовдосконалення. В той же час, учасники контрольної групи також користувалися вищезазначеними цифровими сервісами, але лише для обговорення алгоритму виконання певних освітніх завдань або обговорення тем, що не стосуються освітнього процесу. Причиною цього стала недостатня націленість студентів на фахову комунікацію в освітньому процесі.

Під час експерименту студенти повинні були опанувати функціональні навички керівника вокального ансамблю (аналіз музичного тексту, аранжування та розкладання творів на партії тощо). Різниця між учасниками експериментальної та контрольної груп полягала в механізмах реалізації поставлених завдань. Учасники експериментальної групи знаходились в стані штучно створеного ігрового конфлікту, що через пробудження духу змагання сприяло кращому опануванню та засвоєнню відповідного освітнього матеріалу. Контрольна ж група навчалася за класичною схемою.

Реалізація опанованих здібностей та вмінь відбувалася у процесі проходження студентами вокально-ансамблевої практики та роботи з вокальними колективами. Учасники експериментальної групи проявили себе більш мотивованими, діяли впевненіше, мобільніше, більш цілеспрямовано.

Порівняння результатів початкового та контрольного зрізів контрольної групи дає змогу констатувати підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю в цілому та за всіма визначеними компонентами зокрема, що свідчить про певну результативність традиційної системи освіти.

Поряд з тим, підвищення результатів за всіма компонентами в експериментальній групі має значно більше числове вираження, що свідчить про доцільність та ефективність застосування запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Учасники експериментальної групи краще розуміють сутність, структуру та специфіку керування вокальним ансамблем – планування, контроль, моделювання та регулювання; краще усвідомлюють яким чином проводити роботу з кожним учасником вокального ансамблю зокрема та з колективом в цілому. Ми вважаємо, що саме засади ед'ютейнменту у формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю уможливили такий кількісний та якісний приріст результатів серед учасників експериментальної групи.

Для статистичної перевірки даних, враховуючи особливості запропонованих респондентам анкет опитувань нами для обробки результатів обрано критерій χ^2 . Отриманий в ході обчислень результат = $8.93 \geq 5.99$

(що є критичним значенням для $L-1=2$) підтверджує ефективність запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Висновки. У статті здійснено аналіз поняття «педагогічний експеримент», здійснено порівняльний аналіз експериментального дослідження з проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Отримані у ході аналізу результати свідчать про позитивну якісну та кількісну динаміку змін результатів респондентів. Перевірка результатів методами статистичної обробки засвідчила ефективність та доцільність впровадження запропонованої нами методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Використана література:

1. Лимаренко В. І. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36531/Lymarenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 18.08.2022р.)
2. Олексюк О. М., Тушева В. В. Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 176 с.
3. Ягупов В.В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

References:

1. Lymarenko V. I. Pedagogical conditions for the formation of methodical competence of the future leader of the vocal ensemble on the basis of edutainment. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36531/Lymarenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (data zvernennia 18.08.2022r) [in Ukrainian]
2. Oleksiuk O. M., Tusheva V. V. Metodolohiia naukovykh doslidzhen u haluzi mystetstvovnavstva ta muzychnoi pedahohiky [Methodology of scientific research in the field of art history and music pedagogy] : navch. posib. Kyiv : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2020. 176 s. [in Ukrainian]
3. Iahupov V. V. Pedahohika [Pedagogy]: Navch. posibnyk. K.: Lybid, 2002. 560 s. [in Ukrainian]

Lymarenko V. Formation of methodological competence of the future head of a vocal ensemble on the basis of edutainment: a comparative analysis of an experimental study

The article presents a comparative analysis of an experimental study on the problem of forming the methodological competence of the future head of a vocal ensemble based on the principles of edutainment. The definition of the term "experiment" in scientific and research literature is analyzed. It was established that at the formative stage of the research work, the experimental group implemented the pedagogical conditions proposed by us, among which: stimulation of motivation to use edutainment in the process of forming the methodological competence of the future head of the vocal ensemble; focus on the digitalization of the educational process with available "cloud" methodical support and "cloud" services; ensuring professional communication of the future leader of the vocal ensemble by means of using social networks; activation of the independent work of the future leader of the vocal ensemble on the basis of edutainment. The principles (key provisions of edutainment) became the basis for the compilation of tasks: pedagogical innovation, which consists in the simultaneous educational process and deep fascination with the problem, obtaining satisfaction and maintaining sustained interest; gamification of the educational process; educational entertainment with an emphasis on entertainment and educational entertainment with an emphasis on education. The research base consisted of institutions of higher art education of Ukraine, namely: Kyiv University named after Borys Grinchenko, Rivne State Humanitarian University, Nizhyn State University named after Mykola Gogol, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky. The initial and final sections were conducted among the respondents of the control and experimental groups. The dynamics of the growth of the levels of methodical competence of the future head of the vocal ensemble on the basis of edutainment in the control and experimental groups were studied. Processing of the obtained results using mathematical statistics methods was carried out, the effectiveness and expediency of the implementation of the proposed method of forming the methodical competence of the future leader of the vocal ensemble on the basis of edutainment was confirmed.

Key words: *experiment, comparative analysis, section, methodical competence.*